

Diarienummer: VN-2026/18

Handläggare: Isolde Limé. valsamordnare

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Ändring av tidigare beslut om valsedlarnas ordning i förtidsröstningslokal i valen till riksdag, region- och kommunfullmäktige 2026

Förslag till beslut

Med ändring av tidigare beslut från 19 mars 2026, § 6, beslutar valnämnden följande:

1. Valsedlar ska placeras i valsedelstall av valnämndens personal.
2. Valsedlar i vallokal ska placeras i valsedelstall i bokstavsordning, uppdelat på fria kvotens partivalsedlar, fria kvotens namnvalsedlar och övriga partiers samtliga valsedlar, enligt förslag daterat 2026-04-27.
3. Valsedlar i förtidsröstningslokal ska placeras enligt strikt bokstavsordning, uppdelat per val till riksdag, regionfullmäktige och kommunfullmäktige enligt förslag daterat 2026-04-27.

Sammanfattning av ärendet

Valnämnden beslutade den 19 mars 2026, § 6, om ordning i valsedelställen i 2026 års val utifrån valsedelstall med tre kolumner och tolv rader. Inför årets val har nya integrerade valbås köpts in till förtidsröstningen i Knivsta kommun. Dessa ser annorlunda ut än de valbås som använts tidigare och därför behöver beslutet om valsedelsordningen ändras för att fungera även i förtidsröstningen. Tidigare beslut för valsedlarnas ordning ska fortfarande gälla valsedelställen i vallokal.

Ärendets uppkomst och historik

Under valnämndens sammanträde 2026-03-19 § 6 beslutades att valsedlarna i valsedelställen ska placeras i bokstavsordning och från vänster till höger enligt ordningen: fria kvotens partivalsedlar, fria kvotens namnvalsedlar och övriga partier. De nya integrerade valbåsen som ska användas i förtidsröstningen har dock en annan utformning (sex kolumner och sex rader, totalt 36 fack) än de traditionella valsedelställen (tre kolumner och tolv rader). Det kräver ett nytt beslut om att ha olika ordning för valsedlar i vallokal respektive förtidsröstningslokal.

Rättslig utredning

Lagstöd

Enligt 8 kap. 2 § vallagen (2005:837) ska valsedlarna presenteras likformigt på alla röstmottagningsställen. Valmyndigheten ger vägledning till valnämnderna genom ställningstaganden. I ställningstagandet VAL-232-2026 bedömer myndigheten att bokstavsordning utifrån partibeteckningar är ett sätt att uppnå en rättvis och saklig presentation. Valmyndigheten rekommenderar också valsedelställ för att underlätta ordningen bland valsedlarna.

Konsekvensbeskrivningar

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget bedöms ha en positiv inverkan då de nya valbåsen som köpts in tidigare år kan användas.

Barnkonsekvensanalys

Barnkonsekvensanalys är gjord enligt checklista.

Konsekvenser om beslutet inte tas

Om beslutet inte tas riskerar ordningen i valsedelställen i förtidsröstningslokal att bli otydlig då den inte motsvarar de traditionella valsedelställen. Det kan leda till att de nya valbåsen inte används och att valkansliet behöver komplettera med fler traditionella valsedelställ.

Övrig utredning

Valmyndigheten har uppgett att så länge vallagens krav på likformighet uppfylls och det finns tydliga instruktioner om valsedlarnas ordning finns inga hinder mot att ha olika ordning i vallokal och förtidsröstningslokal. Enligt vallagen ska det inte göras någon åtskillnad mellan placeringen av partiernas valsedlar. Alla valsedlar ska tillhandahållas på ett likformigt sätt, på en och samma plats. Valsedelställen ska också vara avskärmade för att stärka valhemligheten.

Integrerade valbås

I de integrerade valbåsen finns valsedelställen bakom valbåsens skärm. Väljaren plockar valsedlar och gör i ordning sin röst bakom samma skärm. Valbåsen har tre väggar med valsedelställ: vänster, rakt fram och höger. Om tidigare beslutad ordning tillämpas även i dessa bås hamnar den fria kvotens namnvalsedlar rakt framför väljaren, medan valsedlar på sidoväggarna inte syns lika tydligt. Detta kan ifrågasätta likformigheten.

Genom att använda strikt bokstavsordning för samtliga partiers valsedlar, med ett val per vägg i valsedelställen (riksdagsval till vänster, kommunfullmäktige rakt fram, regionfullmäktige till höger), skapas en mer neutral fördelning och kravet på likformighet kan uppfyllas. Det kan försvåra för röstmottagarna att få en snabb och bra överblick, men ger en mer likformig presentation.

I rapporten "Hur hemlig är valhemligheten" (Teorell och Esaiasson, 2022) där upplevelsen av röstningsförfarandet med integrerade valbås jämförs med fristående valbås och en tredje variant med sammankopplade valbås, beskrivs att valhemligheten upplevs större av väljarna då de kunde plocka och förbereda valsedlar bakom samma skärm. Detta är också en anledning till användandet av de integrerade valbåsen.

Samlad bedömning

Valkansliet föreslår att valnämnden antar två olika ordningar för valsedlar i valen till riksdag, region- och kommunfullmäktige 2026: en för vallokal och en för förtidsröstning, eftersom två olika typer av valsedelställ används.

I vallokalen föreslås, enligt tidigare beslut, att valsedlarna placeras i bokstavsordning och delas upp i fria kvotens partivalsedlar, fria kvotens namnvalsedlar och övriga partier (se tabell 1, förslag daterat 2026-04-30). Den föreslagna ordningen möjliggör att man kan lämna fack tomma i valsedelstället för den fria kvoten, i de fall ett parti bara ställer upp i ett val. Blanka valsedlar för varje val placeras längst ner i det första valsedelstället. Denna ordning bedöms uppfylla kravet på likformighet och samtidigt underlättar det för både röstmottagare och väljare att få en bra överblick.

I förtidsröstningslokal föreslås att samtliga valsedlar placeras i strikt bokstavsordning och att valsedlarna är uppdelade per val till riksdag, regionfullmäktige och kommunfullmäktige (se tabell 2, förslag daterat 2026-04-30). Om ett parti har både partivalsedlar och namnvalsedlar placeras namnvalsedlarna direkt efter partiets partivalsedlar. Blanka valsedlar placeras längst ner i den sista påbörjade kolumnen med valsedlar. Strikt bokstavsordning bedöms göra det lättare att uppnå likformighet i de integrerade valbåsen och samtidigt underlätta för väljaren att hitta rätt valsedel.

Underlag för beslut och beslutsexpediering

Underlag för beslut

Tjänsteutlåtande 2026-04-27

Förslag daterat 2026-04-30: Valsedlarnas ordning vid val till riksdag, region- och kommunfullmäktige 2026

VN § 6, 2026-03-19

Beslutet skickas till

Akten

Åsa Franzén
 Chef för kommunledningskontoret

Barnchecklista inför beslut

Alla under 18 år är att betrakta som barn.

1. Påverkar beslutet barn?

Ja ☐ Nej ☒

Beslutet om valsedlars ordning i valsedelställ påverkar inte barn.

2. Hur har barns bästa beaktats?

3. Beskriv eventuella intressekonflikter.

4. Barn tillfrågas vid övergripande fleråriga planer/styrdokument. Har så skett?

Ja ☐

Nej ☐

Inte aktuellt. Beslutet rör inte en övergripande flerårig plan eller ett flerårigt styrdokument. ☒